

Internal Affairs. 2022. Special Issue № 1 (120). С. 99-104.

5. Обушенко Н. М., Межевська Л. В. Якісний та ефективний вплив міжнародно-правових актів на формування трудового законодавства в Україні. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. № 4 (119). С. 151-156.

6. Обушенко Н. М., Межевська Л. В. Підзаконні нормативно-правові акти у системі трудового законодавства. *Журнал* № 2 (20). Актуальні питання у сучасній науці. Видавнича група «Наукові перспективи». С. 488-499.

Денис МОІСЕЄНКО,
доцент кафедри цивільно-правових
дисциплін ННІПО
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ДИСКРЕЦІЙНІ ПОВНОВАЖЕННЯ СУДУ В КОНТЕКСТІ ДОСТУПУ ДО ПРАВОСУДДЯ

Останнім часом все більше вченими-юристами досліджується питання так званої суддівської дискреції.

Гарієвська М. Б. визначає дискреційні повноваження як передбачені нормами цивільного процесуального права повноваження щодо вчинення процесуальних дій з використанням розсуду на основі внутрішнього переконання з обов'язковою вказівкою на мотиви, об'єктивовані у визначеній законом формі [1].

Вчені вказують на те, що правові конструкції, які мають наслідком певну свободу дій судді, направлені в першу чергу на дотримання прав учасників справи та реалізацію кінцевої мети здійснення правосуддя.

Є твердження про те, що Європа вже давно страждає від перенасичення детальними юридичними процедурами, які з гарантій права осіб перетворюються на важкий, обтяжливий тягар [2] та про те, що судді повинні мати «...певну свободу при виявленні таких колізій та прогалин для швидкого відновлення прав учасників правовідносин. В такому випадку може і повинен проявлятися суддівський активізм» [3].

Мабуть, всім зрозуміло, що без конструкцій «суд має право», «суд може», «за розсудом суду» важко уявити собі повноцінне процесуальне законодавство.

Однак, також, абсолютно вірним є твердження, що «визначальною у процесі реалізації дискреційних повноважень є саме особа судді, його світогляд, незалежність, здатність протидіяти професійним деформаціям» [4].

Зараз судова система України переживає не найкращі часи. Рівень

суспільної довіри до неї є як ніколи низьким, а кадровий голод не покращує якість правосуддя. І за таких умов до реалізації дискреційних повноважень слід ставитись дуже обережно, щоб в очах суспільства не перетворити «судову дискрецію» на нехтування буквою закону.

В якості прикладу, наведемо декілька ризикових ситуацій, що не є рідкістю в повсякденній судовій практиці.

Першою з них є, відоме будь-якому юристу, залишення позовної заяви без руху через наявність певних недоліків. Ці недоліки можуть мати як об'єктивний характер, так і суб'єктивний. Непоодинокі випадки, коли судді «на виконання» п. 8 ч. 3 ст. 175 ЦПК України зобов'язують фактично дублювати реквізит «Додатки» у тексті позовної заяви. Або, суд «не помічає» в тексті позовної заяви «підтвердження позивача про те, що ним не подано іншого позову (позовів) до цього ж відповідача» (п. 10 ч. 3 ст. 175 ЦПК України). Такі «недоліки» не складно усунути професійним юристам у випадку, коли про них було повідомлено своєчасно. Однак, особі, яка через брак коштів представляє свої інтереси самостійно, це може становити суттєву перешкоду.

Другою є право суду на віднесення справ до категорії малозначних. Без чітких критеріїв малозначності майже будь-яка справа з ціною позову нижче двохсот п'ятдесяти розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб може бути визнана судом малозначною, що в подальшому тягне фактичну неможливість оскаржити судові рішення по ній в касаційному порядку.

Третьою є питання поновлення строків. Складно уявити собі більш суб'єктивну категорію у судовому процесі, аніж підстави для поновлення процесуальних строків. Наприклад, в одному випадку, виїзд позивача за кордон є поважною підставою пропуску строку, а в іншому суд докладно обґрунтовує, що за наявності можливості дистанційної участі у справі та у зв'язку з «неповажністю причини» виїзду за кордон, строк поновленню не підлягає.

Враховуючи викладене, з метою запобігання при реалізації дискреційних повноважень звинувачень у недоброчесності та корупції, слід в першу чергу орієнтуватись на додержання загальних принципів здійснення правосуддя. Також, мають вдосконалюватися та впроваджуватися наступні заходи. По-перше, вироблення ефективного механізму реагування на порушення суддею присяги та етичних принципів. По-друге, підвищення кваліфікації суддів у питаннях етики, антикорупційних стандартів. По-третє, контроль за прозорістю прийняття рішень та фінансовим станом суддів. Ці заходи сприятимуть підвищенню довіри до судової системи.

1. Гарієвська М. Б. До питання обсягу дискреційних повноважень суду в цивільному процесі. *Університетські наукові записки*. 2017. № 63, С. 117-129

2. Ніколенко Л. М. Теоретичні питання доступності правосуддя у господарському і цивільному судочинстві. *Вісник господарського судочинства*. 2009. № 2. С. 71-78

3. Білостоцький О. В. Суддівська дискреція як елемент доступу до правосуддя. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2022. № 60. С. 40-42

4. Крижова О. Г. Дискреційні повноваження суду в контексті дотримання принципу верховенства права. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2015. № 827. С. 159-162.

Цагик Оганісян

старший науковий співробітник
навчально-наукової лабораторії
дослідження проблем правового
статусу внутрішньо переміщених осіб
та забезпечення гендерної рівності
ННІ права та інноваційної освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ЗАХИСТ ЖЕРТВ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ: АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Україна, зазнаючи важкі випробування військових конфліктів, стикається не лише з очевидними викликами на полі бою, але й з тіньовими проблемами, які тісно пов'язані із сферою сімейних відносин. Домашнє насильство, яке вже є складною соціальною проблемою, набирає особливий вимір під час воєнного стану, ставлячи під загрозу не лише фізичне, а й психологічне благополуччя громадян.

Правове регулювання захисту жертв домашнього насильства стає надзвичайно важливим в контексті воєнного конфлікту. Ця робота присвячена аналізу існуючого законодавства та проблем, які виникають в умовах військових дій в Україні. Метою є виявлення недоліків у захисті жертв та обґрунтування шляхів вдосконалення правового механізму для забезпечення ефективності захисту вразливих категорій населення. У таких непередбачених обставинах, забезпечення прав та безпеки жертв домашнього насильства стає необхідністю, яка вимагає негайних та цілеспрямованих заходів для зміцнення захисту прав людини та гідності в умовах воєнного стану.

У контексті правового регулювання домашнього насильства в Україні, ряд законів та нормативно-правових актів визначають основні принципи та процедури захисту жертв в будь-який період, включаючи часи воєнного стану. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» визначає правовий статус та гарантії прав жертв домашнього насильства, що є основоположним документом для забезпечення їхнього захисту [1].